

De man met de koffer vol dromen

TEKST: LINDA NOORDHUIS

FOTOGRAFIE: KLAAS HUIZENGA

Jaap Figeo

Bij de burens naar binnen gluren: we doen het allemaal graag. Vlieland Magazine gaat nog één stap verder. We willen weten wat er bij u boven de bank hangt. Graag luisteren we naar uw verhaal over het werk dat u bekoort, ontroert en/of troost. Jaap Figeo vertelt over de strandfoto met drie zeilboten die hij kreeg van fotograaf en kunstenaar Dirk de Herder.

Als jongen van zestien kon hij zijn koffers pakken. Zijn ouders besloten in 1984 om zich met het gezin op Vlieland te vestigen. Hij was graag in Rotterdam en vond verhuizen geen goed plan. Nu ziet hij dat als het beste wat hem kon overkomen. Hij runt Hotelletje de Veerman. Met broer Max, schoonzus Minke en vriendin Tamara. Ze hebben 22 hotelkamers en meerdere appartementen. Het hotel in de Dorpsstraat ligt direct achter de Waddendijk aan de voet van de vuurtoren.

Jaap, de jongen met een voorkeur voor punkmuziek, leert hier de man van de

verstilde fotografie kennen: Dirk de Herder. Samen met zijn vrouw Louky kwam de fotograaf twee of drie keer per jaar naar Hotelletje Veerman en bleef daar meestal een dag of tien. Het echtpaar raakte bevriend met de mensen die in het hotel werkten. Op het terrasje bij hun tuinhuisje achter het hotel zaten ze vaak met hen en andere gasten koffie te drinken. Als De Herder begon te vertellen, dan stopte iedereen met praten en ging luisteren. Hij visualiseerde wat hij bedoelde: praatte in plaatjes en in polygoonjournaalteksten.

Jaap vertelt: "Hij zei dan: 'Ja, jochie!' Dat wil je niet als je 25, 26 bent, maar van hem

kon ik dat prima handelen. Op een dag belde hij: 'Japie, jochie, we kunnen niet komen. Ik heb mijn pols gebroken.' Op de vraag hoe dat gekomen was, antwoordde hij: 'Ik fietste 's morgens vroeg naar mijn atelier en zag een jonge deerne met lang blond haar en een lenterokje aan. Toen kwam ik met mijn voorband in de tramrails en ben gevallen.' Jaap vertaalt: "Plat gezegd is hij onderuitgegaan omdat er een mooie meid langskwam. Ik geloof dat de dromerige kunstenaar vanuit een dichterlijk en fotografisch oogpunt geraakt was door het perfect in elkaar passende plaatje van lente, zon en een mooie vrouw."

De brandweerhelm

Jaap noemt Dirk de Herder een hopeloze romanticus die reizen maakte, liefhad en kinderen kreeg. Een grote liefde en drijvende kracht achter zijn werk was zijn

vrouw Louky van der Brink. Zij licht haar liefde voor Dirk toe in een filmpje op internet:

“Ik had nooit gedacht - dat je, als je ouder bent, nog zo verliefd kan worden. Had ik nooit gedacht. Ik was 47. Hij was 67. Een groot leeftijdsverschil dat we nooit gemerkt hebben. Nooit, nooit.”

Als wethouder van cultuur in Den Haag regelde ze het atelierverhuur aan beeldende kunstenaars voor de gemeente. Zo ontmoetten ze elkaar. In hun eerste ‘verliefderigheid’ belde ze de kunstenaar vanuit haar huis op.

Ze zei: “Meneer, kunt u misschien iemand sturen om brand te blussen, want er heerst hier een grote brand.”

Hij antwoordde: ‘Mevrouw, ik kom naar

u toe.’ Even later stond hij voor de deur met een ouderwetse brandweerhelm en een overhemd met van alles opgespeld. Hij had zogenaamd een hoge positie bij de brandweer.

Ze hadden een leuke avond. Dirk ging terug naar het atelier. Zodra ze vermoedde dat hij thuis was, belde ze nog een keer: “Meneer ik heb vanavond gebeld voor iemand om brand te blussen hier, maar dat is niet goed geweest! Het fikt nog steeds.’ Hij antwoordde: ‘Mevrouw, dit is een hele bijzondere brand. Dat smeult en kan jaren duren.’

Hij is 22 keer ‘getrouwd’ met Louky; gaf haar elk jaar een nieuwe huwelijksring. Als de jaarringen in een boom kon je de

lengte van de liefde aflezen. Zij kreeg de laatste ring postuum. Hij kocht altijd bij dezelfde juwelier en kennelijk had hij de ring nog besteld voor hij in 2003 overleed. Louky ging hem exact tien jaar later achterna.

Langs de vloedlijn

In de zomer van 1999 wilde De Herder in Het Armhuis op Vlieland exposeren. Hij vroeg zich af hoe hij zijn werk daarnaartoe moest krijgen. Jaap bood aan om het uit hun woonplaats Den Haag op te halen. Zijn Mitsubishi Pick-up met dichte bak laadden ze tjokvol. Ze pakten alles in met dekens en lakens ter bescherming. Foto’s en de vitrinekastjes met Jut Art. Jaap: “Ook de rijdersstoel werd volgepakt. De auto stond niet bekend om zijn soepele vering. Met samengeknepen billen reed ik terug.” Na het uitladen vroeg De Herder aan Jaap wat hij voor de moeite wilde hebben. Jaap vroeg hem om een willekeurige foto omdat hij dacht: “Dirk heeft foto’s zat liggen.”

De Herder schreef de uitnodigingen voor zijn expositie op de binnenkant van een schelp. Hij exposeerde onder anderen de volledig behaarde schoen die hij jutte op Vlieland. Deze doet denken aan de schoenen die Vincent van Gogh schilderde. Hij zag de schoonheid en plaatste de ‘zeeschoen’ in een vitrine. Jaap noemt dit: “Van een hopeloze relikwie een onbetaalbaar kunstwerk maken.”

Hij vervolgt: “Dirk heeft mij beïnvloed in de manier waarop ik kijk. Je kunt kijken. De vraag is of je het echt ziet. Neem de tijd om te kijken en neem de dingen in je op. Omdat hij in plaatjes kon praten heeft hij mij onbewust anders leren kijken. Mensen fietsen naar het Posthuys en dan zeggen ze: ‘We hebben alles gezien.’ Dan vraag ik: ‘Hebben jullie ook echt gekeken?’

Dirk en Louky leerden me dat mijn waarheid anders is dan jouw waarheid. Dat hoeft niet te betekenen dat jouw waarheid niet correct is. Ze waren twee klonterkonten en bijzonder aimabele mensen. Hadden diepgang en hielden het leven simpel.” Ze leerden hem dat je anders mag zijn, dat niets iets is, dat je van iets iets anders kan maken. Jaap maakt lampen van gejut materiaal met nieuwe lampen en buizen. Ook heeft hij vondsten en herinneringen - zoals de drie horloges uit zijn jeugd - die hij bewaart in een vitrinekast: zijn externe geheugenschijf.

ga nooit op reis zonder een koffer met dromen

In zijn boek *ga nooit op reis zonder een koffer met dromen* herinnert Dirk de Herder (1914)

Huwelijksfoto van Dirk de Herder en Louky van der Brink. Privécollectie Jaap Figeë.

zich dat hij het kijken van zijn grootvader leerde. Als hij in zijn jeugd op straat was geweest, moest hij aan hem vertellen wat hij had gezien. Zoals zijn grootvader hem leerde kijken, gaf hij dit door aan Jaap en aan de aanschouwer van zijn werk. Alhoewel hij zijn eerste olieverfschilderij verkocht op zijn twaalfde, wilde zijn vader niet dat hij kunstenaar zou worden. Hij werd fotograaf, portretteerde onder anderen Corneille in zijn beginfase. Met Bert Haanstra maakte hij een film. Verder maakte hij collages, emballages, kunstkastjes, reliëfs, beelden, Jut Art en had hij zijn eigen museum.

Het boek is gebaseerd op zijn reizende tentoonstelling. De Herder is de hele kustlijn van Europa langsgegaan, met zijn vriend de kunstenaar Fred Fritschy, hun vrouwen en de hond van Fred. Hij startte aan de kust van Portugal, ging langs de kust naar het Noorden tot het puntje van Denemarken waar de Noordzee de Oostzee ontmoet. Op dit magische punt van Europa voelde hij met zijn voeten in de vloedlijn de stroom van twee kanten tegen elkaar botsen.

Boven Jaaps bed hangt de zwart-witfoto van drie houten vissersschepen op het strand die hij als dank voor zijn vriendendienst kreeg. Gemaakt met de Rolleiflex met zilver rolletjes. Als je snel kijkt dan lijkt het een print van een zeventiende-eeuwse gravure. Het licht en de wolkenluchten trekken als eerste de aandacht. De Deense vissersschepen zie je pas als je beter kijkt.

Jaap kijkt naar buiten, naar de Waddenzee en merkt op: "Denk er drie boten bij en je ziet de foto. Deze foto zou overal langs de kust gemaakt kunnen zijn. Ik denk dat hij me deze foto heeft gegeven vanwege de natuur, het eiland, de zee, de boten en het strand en het sloot aan bij de expositie die hij op Vlieland ging doen, getiteld Langs de vloedlijn. Urenlang liep De Herder langs de vloedlijn. 'Langs de vloedlijn' klinkt mooier dan 'onder de voet van de duinen.' Ik adviseerde hem dan: "Je mag wel eens wat hoger lopen, daar blijft meer troep liggen."

Persoonlijke Standaard Uitrusting (PSU)

Ondanks dat Jaap de foto al een kleine twintig jaar heeft, kijkt hij er elke dag bewust naar. Hij heeft in zijn huis een continue doorstroom van spullen. Een aantal dingen blijft: de houtsnijwerken

die hij meenam van zijn vele reizen, de foto van Jim Morrison en deze foto van Dirk de Herder. Dit zijn de dingen die hij meedraagt, die horen bij zijn persoonlijkheid. Het maakt deel uit van zijn verleden en van zijn leven. Om te weten waar je naar toe moet, moet je weten waar je vandaan komt. Daar heb je een paar dingen voor nodig: Jaap noemt het zijn persoonlijke standaarduitrusting.

Tot slot stelt Jaap:

"Dirk de Herder was oud genoeg om mijn opa te kunnen zijn. Ik had hem bijzonder hoog zitten. Hij was tijdloos. Hij stond aan de wieg van de kunstenaarsbeweging COBRA met Corneille en Appel. Hij heeft alleen nog een hoekje in het fotomuseum van Rotterdam. Waarom wordt zijn naam nauwelijks nog genoemd? Ik vind dat Dirk de Herder een herplaatsing in de geschie-

denis van de kunst en de fotografie mag hebben. En een toefigt."

Linda Noordhuis werkt als artist-in-residence voor Museum Tromp's Huys in atelierwoning Studio Betzy. Voor de rubriek Kijk Mijn Kunstwerk interviewt ze Vlielanders – en Vlielandgasten – over het verhaal achter hun favoriete werk. Het kunstwerk kan van alles zijn: een foto, een schilderij, beeld of sieraad. Fotograaf Klaas Huizenga maakt portretten van de geïnterviewden en het werk. Het project zal in de zomer van 2020 worden afgesloten met een expositie in Museum Tromp's Huys.

Ook uw verhaal delen? Neem contact op met Linda Noordhuis via haar website (www.lindanoordhuis.nl), of via lindanoordhuis@gmail.com.

De foto van Dirk de Herder, boven het bed